

Dr. Hilmar J. Malmquist
Eftirlitsráðgjafi Náttúruverndar ríkisins á SV-landi.
Náttúrufræðistofa Kópavogs
Digranesvegi 12, 200 Kópavogur
Sími: 554 0630
Fax: 554 0629
Farsími: 854 5509
Netfang: Hilmar.Malmquist@kopavogur.is

Náttúruvernd ríkisins
Hlemmi 3
Pósthólf 5324
125 Reykjavík.

Kópavogi, 15. september 2000.

SKÝRSLA/Vettvangsferð.

Málefni: Tvöföldun Reykjanesbrautar.

Eftirlitsráðgjafi fór í vettvangsferð 6. september sl. ásamt Hilmarí Finnssyni (Vegagerðinni) og þeim Eyjólfí Rafnssyni, Ara Benediktssyni og Mattíasi Loftssyni (verkfræðistofunni Hönnun hf). Ekið var eftir Reykjanesbraut og spáð í vegstæði á kaflanum milli Krýsuvíkurfleggjara og hringtorgs nærri Leifsstöð. Einnig var litið á tvo hugsanlega efnistökuastaði í hrauninu nærri Reykjanesbraut.

Tilgangur ferðarinnar var að spá gróflega í atriði til leiðbeiningar sem snerta náttúruvernd sérstaklega vegna fyrirhugaðrar framkvæmdar. Tillögu að matsáætlun á að skila til Skipulagsstofnunar mjög bráðlega. Engar teikningar, kort eða textadrög voru afhent eftirlitsráðgjafa og enda hugmyndir að framkvæmdinni ekki fullmótaðar fyrir ferðina.

Lýsing á framkvæmd

Tveir kostir á vegstæði voru ræddir í ferðinni. Annar er að leggja nýja vegstæðið meira eða minna samsíða núverandi vegi. Á milli veganna yrði 11 m breið eyja með óröskuðu landi. Annar kostur er að hafa nýja veginn sjálfstæðan og laga hann meira eða minna að náttúrulegum aðstæðum í landinu. Fjarlægð nýja vegstæðisins frá núverandi vegi samkvæmt seinni kostinum yrði mismikil, á að giska allt að 100-150 m, en aldrei minni en 11 m. Sum staðar sæist nýji vegurinn ekki frá þeim gamla. Þetta á ekki við ef nýi vegurinn verður upplýstur með sama hætti og núverandi vegur.

Verði nýja vegstæðið laust og frítt frá núverandi vegi má gera ráð fyrir að heldur verði meira um skeringar en ella. Þar sem lega nýja vegstæðis liggur ekki nákvæmlega fyrir er ekki hægt að gera sér grein fyrir umfangi skeringa. Þær kunna við fyrstu sýn að verða umtalsverðar, einkum þar sem erfitt verður um vik að víkja vegstæðinu frá hraun- og klapparhólum.

Á þessu stigi liggja ekki fyrir áreiðanlegar tölur um efnisþörf í framkvæmdina. Heildarmagn mun þó geta orðið um 1.000.000 m³. Nokkrir efnistökuastaðir virðast koma til greina, þ.á.m. Stapafells- og Rauðamelsnáma sem báðar eru starfræktar og samkvæmt svæðisskipulagi Suðurnesja (sbr. *Svæðisskipulag Suðurnesja 1987-2007. Verkfræðistofa Suðurnesja hf og Fjarhitun hr. 1989. 158 Bls.*). Í ferðinni voru hins vegar skoðaðir tveir aðrir efnistökuastaðir sem Vegagerðin hefur augastað á, þ.e. gamla náman í Afstapahrauni við Kúagerði og aflögð náma í Arnarseturshrauni í krikanum milli Reykjanesbrautar og Grindavíkurvegar (Mynd 1. og 2.). Hvorug náman er merkt sem efnistökuastaður á gildandi skipulagi viðkomandi sveitarfélaga.

Umsögn

Vegstæði

Eftirlitsráðgjafi telur ráðlegt að bjóða upp á báða fyrrgreinda möguleika í útfærslu á vegstæðinu. Erfitt er að gera sér grein fyrir umhverfisáhrifum hvors kosts um sig þar til lega nýja vegstæðisins liggur fyrir. Forðast ber skeringar í hraun- og klapparhóla sem eru töluvert áberandi á köflum eftir endilangri leiðinni. Þetta er hægt að gera m.a. með því sneiða framhjá helstu hólunum.

Eftirlitsráðgjafi telur brýnt að efni í vegstæðið verði aðflutt og að ekki verði rutt upp úr könnum og veghelgunarsvæðum.

Eftirlitsráðgjafi telur að huga þurfi sérstaklega að legu fyrirhugaðs vegstæðis og forða því frá náttúruminum á eftirfarandi stöðum:

- a) Við kapelluna í Kapelluhrauni (Nýjahrauni, menningarminjar)
- b) Í Straumsvík austan við Reykjanesbraut gegnt afleggjaranum að álverinu (tjarnir á náttúruminajskrá (nr. 111 og 112) ásamt menningarminjum)
- c) Í Hvassahrauni austan við Reykjanesbraut gegnt eyðibýlinu Hvassahrauni. Hvassahraunskatlar (hraundryli) á náttúruminajskrá (nr. 137).

Það er mat eftirlitsráðgjafa að við Afstapapúfu (þ.e. hornið á Afstapahrauni við Kúagerði) sé skárrí kostur að leggja nýja vegstæðið vestan við núverandi veg á raskaða svæðinu sjávarmegin, í stað þess að sneiða af Arnarstapapúfunni. Þetta álit byggist m.a. ákvæði í 37.gr. náttúruverndarlaga (nr. 44/1999) þar sem fjallað er um mikilvægi þess að hlífa nútímahraunmyndunum. Þrátt fyrir að búið sé að róta víða í Afstapahrauni stendur úthorn þess nær óhreyft og setur það áberandi svip á landslagið. Svæðinu sjávarmegin við núverandi veg hefur verið umbylt með ýmsum hætti og lítil eftirsjá m.t.t. náttúruverndar að leggja það undir veg. Þó er vakin athygli á tjörn einni fast upp Reykjanesbraut Stekkjarvíkurmegin (Mynd 3.), en líklega mun hún raskast ef vegstæðið fer þar um. Lífríki tjarnarinnar ætti skilyrðislaust að rannsaka áður en lengra er haldið. Lífríki tjarna á þessum slóðum er um margt sérstakt eins og rannsóknir hafa staðfest, þ.á.m. rannsóknir á vegum Veiðimálastofnunar (sbr. *Náttúrufræðingurinn*. 67: 189-199.).

Þá vekur eftirlitsráðgjafi athygli á að gegnt afleggjaranum að Vogum, nærri Hrafnagjá-Snorraastaðatjörnum, hefur verið hugað að lagningu svokallaðrar Magnesíumlínu sem kann að þrengja að nýju vegstæði (sbr. skýrslu eftirlitsráðgjafa dags. 13. júní 1997).

Í máli Hönnunar kom fram að verkfræðistofan muni standa að úttekt á gróðurfari í vegstæðinu. Slík athugun er sjálfsögð og ætti verkfræðistofan að leita faglegs álits hjá Náttúrufræðistofnun Íslands um rannsóknina. Sama gildir um athugun á fuglalífi. Leita ætti álits sérfróðra hjá Náttúrufræðistofnun Íslands um tilhögun athugunarinnar.

Efnistökuastaðir

Mælst er eindregið gegn því að ráðast í efnistöku í aflögðu námunni í Arnarseturshrauni. Svæðið er að ná sér eftir margra ára hvíld og ýmis gróður að skjóta kollinum upp úr námugólfinu, m.a. mosi og krækilyng. Fuglalíf virðist einnig umtalsvert á svæðinu.

Eftirlitsráðgjafi telur að vinnsla þar stríði gegn sérstöku verndarákvæði skv. lið a) í 37. gr. náttúruverndarlaga (44/1999).

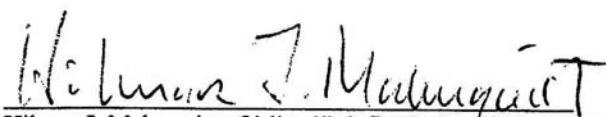
Eftirlitsráðgjafi telur að í námunni við Kúagerði megi vinna eitthvað efni en það er þó bundið því að um snyrtingu og lokafrágang á efnistöku á staðnum sé að ræða. Mikil óvissa ríkir um magn efnis sem kann að falla til við slíka efnistöku.

Langvænsti kosturinn fyrir efnistöku er að nota námur sem eru starfræktar samkvæmt skiðulagi. Auk Stapafells- og Rauðamelsnámu koma ýmsar aðrar námur til greina, t.d. við Öbrynnishóla, í Vatnssskarði og víðar.

Umsögn þessi er gerð með fyrirvara vegna skorts á nánari gögnum um framkvæmdina.

Minnt er á að umsögn þessi þarf ekki að jafngilda álitum Náttúruverndar ríkisins.

Virðingarfyllst,

Hilmar J. Malmquist eftirlitsráðgjafi Náttúruverndar ríkisins á SV-landi.

· Afrit sent:

Hilmari Finnssyni. Vegagerðin. Borgartúni 5-7. 10 Reykjavík.

Eyjólf Rafnssyni. Hönnun hf. Síðumúla 1. 108 Reykjavík.

Skipulags- og Byggingarnefnd Vatnsleysustrandarhrepps. Iðndal 2. 190 Vogar.

Umhverfisnefnd Hafnarfjarðar. Strandgötu 6. 220 Hafnarfjörður.

Skipulags- og Byggingarnefnd Reykjanesbæjar. Tjarnargötu 12. 230 Keflavík.

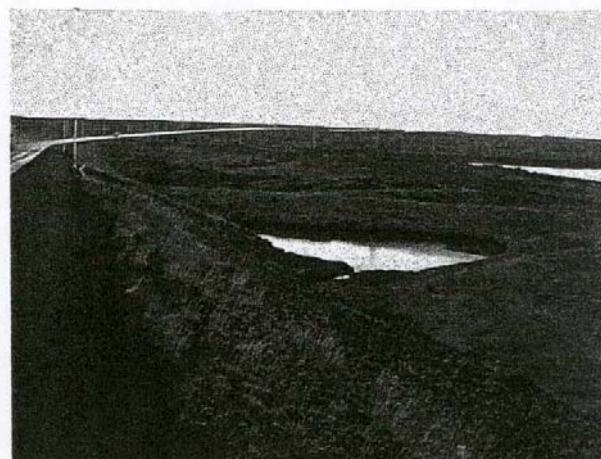
Umhverfisnefnd Grindavíkur. Víkurbraut 62. 240 Grindavík.

Mynd 1. Arnarseturshraun. Gömul náma suðvestan við Snorra-
staðatjarnir eftir margra ára hvíld. Mosi, krækilyng o.fl. skýtur
kollu upp úr námugólfinu.

Mynd 2. Mosavaxið námugólf í Arnarseturshrauni.

Mynd 3. Tjörn við Reykjanesbraut í Stekkjarvík.